

คอลัมน์ “บางขุนพรหมชวนคิด” ฉบับวันที่ 7 ตุลาคม 2569

The Economics of Success

ทรงกลด รัฐบุรุษ
ธนาคารแห่งประเทศไทย

เราสร้างความสำเร็จได้แค่ไหน ในโลกที่เราควบคุมทุกอย่างไม่ได้

ภายในเวลาเพียงไม่กี่วันในเดือนกันยายน 2026 เด็กไทยสองคนสร้างประวัติศาสตร์ขึ้นคนละฟากโลก วันที่ 23 กันยายน ที่สหรัฐอเมริกา Nene Royal หรือ “เนเน่” รัตติกานต์ อ่ำลอย วัย 16 ปี ถูกประกาศให้เป็นผู้ชนะ America’s Got Talent Season 21 กลายเป็นคนไทยคนแรกที่คว้าแชมป์รายการนี้

สองวันต่อมา ที่นาโกยา ประเทศญี่ปุ่น “บิว” ภูริพล บุญสอน วัย 20 ปี วิ่ง 100 เมตรรอบชิงชนะเลิศเอเชียนเกมส์ด้วยเวลา 9.90 วินาที คว้าเหรียญทองให้ประเทศไทยเป็นครั้งแรกในรอบ 48 ปี ก่อนจะสร้างประวัติศาสตร์อีกครั้งในอีกสองวันถัดมา ด้วยการคว้าเหรียญทอง 200 เมตรในเวลา 19.88 วินาที เป็นนักวิ่งไทยคนแรกที่ทำลายกำแพง 20 วินาที และทำเวลาเทียบเท่าสถิติเอเชีย

คนหนึ่งชนะด้วยเสียงดนตรี อีกคนทำ Sprint Double ด้วยเวลา 9.90 และ 19.88 วินาที คนหนึ่งแข่งขันในโลกที่ชัยชนะขึ้นอยู่กับความรู้สึกของคนดู อีกคนอยู่ในโลกที่ดูตรงไปตรงมาที่สุด ใครถึงเส้นชัยก่อน คนนั้นชนะ

แต่ถ้าตัดภาพวันแห่งชัยชนะออก แล้วมองย้อนกลับไปยังจุดเริ่มต้น เส้นทางของทั้งสองกลับมีโครงสร้างบางอย่างที่คล้ายกัน ทั้งคู่ไม่ได้เริ่มด้วยความฝันว่าจะเป็นแชมป์ และไม่มีใครเดินเป็นเส้นตรงจากพรสวรรค์ ไปสู่การฝึกหนัก แล้วจบด้วยความสำเร็จอย่างที่เรื่องราวของผู้ชนะมักถูกเล่าให้เราฟัง

จุดเริ่มต้นที่ไม่ได้เลือก

เรื่องของเนเน่เริ่มจากเหตุการณ์เล็กน้อย ตอนอายุประมาณ 7 ขวบ เธอไปสมัครกิจกรรมช่วงปิดเทอม สิ่งที่ยากเรียนจริง ๆ เป็นเชิงวิชาการ เช่น คอมพิวเตอร์ แต่ไปสมัครซ้ำ ห้องเต็ม เหลือที่ว่างในคลาสดนตรี และเครื่องดนตรีที่เหลือให้เลือกคือกีตาร์ พ่อซึ่งไม่ได้เป็นนักดนตรีจึงซื้อกีตาร์ตัวแรกให้ ไม่มีใครในวันนั้นรู้ว่า การสมัครคลาสไม่ทันจะกลายเป็นจุดเริ่มต้นของเส้นทางที่อีกห้าปีต่อมาพาเด็กคนนี้ไปยืนบนจุดสูงสุดของเวที AGT

บิวก็ได้เริ่มจากความฝันว่าจะเป็นนักวิ่งระดับโลก ตอนเด็กเขาชอบเล่นแฮนด์บอล แต่ครูสังเกตว่าเด็กคนนี้วิ่งเร็ว จึงชวนมาฝึกกรีฑา ต่อมาเมื่อบิวชนะการแข่งขันที่สมุทรปราการ แมวมองจากสมาคมกีฬากรีฑาแห่งประเทศไทยมองเห็นศักยภาพและดึงเข้าสู่ระบบ

เรื่องหนึ่งเริ่มจากคลาสเต็ม อีกเรื่องเริ่มจากครูคนหนึ่งเห็นเด็กที่วิ่งเร็ว ทั้งสองเรื่องสะท้อนว่าเส้นทางชีวิตมี Randomness เข้ามาเกี่ยวข้องมากกว่าที่เราคิด แต่ความบังเอิญอธิบายได้เพียงว่าเหตุใดทั้งสองคนจึง “เริ่ม” มันไม่ได้ อธิบายว่าทำไมจึงไปได้ไกล เพราะเด็กจำนวนมากเคยลองเล่นกีตาร์ และเด็กจำนวนมากเคยถูกชมว่าวิ่งเร็ว

คำถามสำคัญจึงอยู่หลังจากจุดเริ่มต้นนั้น เมื่อบังเอิญได้เจอบางสิ่งที่ตัวเองรัก เราทำอะไรกับมันต่อ

เมื่อเจอสิ่งที่ใช่ ก็ไปให้สุด

ก่อนจะไปถึงเรื่องเศรษฐศาสตร์ มีตัวแปรหนึ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ นั่นคือ Passion เนเน่ไม่ได้เพียงเรียนกีตาร์ตามหลักสูตร เธอฝึกเอง ดู YouTube แกะเพลงด้วยหู และออกไปเล่นตามตลาดในภูเก็ต ส่วนบิวไม่ได้หยุดอยู่กับการเป็นเด็กที่วิ่งเร็วกว่าเพื่อน แต่ยอมเข้าสู่การฝึกอย่างจริงจังและการแข่งขันที่เข้มข้นขึ้นเรื่อย ๆ

Passion สำคัญเป็นพิเศษในช่วงแรก เพราะการลงทุนในตัวเองต่างจากการฝากเงินที่เรามองเห็นดอกเบี๋ยได้ชัดเจน เราอาจฝึกกีตาร์เป็นร้อยชั่วโมงโดยยังไม่มีใครรู้จัก หรือซ้อมวิ่งเป็นปีโดยยังไม่มีเหรียญ ผลตอบแทนของการลงทุนในตัวเองมักมาช้า ไม่แน่นอน และช่วงแรกแทบมองไม่เห็น Passion จึงเป็นเชื้อเพลิงที่ทำให้เรายอมลงทุนต่อ ในวันที่ยังไม่มีผลลัพธ์มาพิสูจน์ว่าการลงทุนนั้นคุ้มค่า

เมื่อทำต่อเนื่อง สิ่งที่จะสะสมขึ้นคือสิ่งที่นักเศรษฐศาสตร์เรียกว่า Human Capital คือ ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่อยู่ในตัวเรา แต่ Human Capital ไม่ได้เติบโตเป็นเส้นตรง เพราะความสามารถที่เพิ่มขึ้นมักเปิดประตูไปสู่ประสบการณ์ใหม่ และประสบการณ์ใหม่อีกย้อนกลับมาพัฒนาความสามารถต่อ ทำให้สิ่งที่สะสมไว้เริ่มทบต้นกันมากขึ้น

เนเน่เล่นกีตาร์ดีขึ้น จึงกล้าเล่นต่อหน้าคนมากขึ้น การเล่นต่อหน้าคนทำให้เรียนรู้การเป็น performer คนเริ่มติดตาม จึงได้แสดงในเวทีใหญ่ขึ้น และเวทีที่ใหญ่ขึ้นก็สร้างประสบการณ์และโอกาสใหม่อีกครั้ง

บิวก็เช่นเดียวกัน ความเร็วทำให้ได้แข่งขันและฝึกในระดับที่สูงขึ้น ได้เจอคู่แข่งที่เก่งขึ้น การแข่งขันที่เข้มข้นขึ้น รวมถึงแรงกดดันและความคาดหวังที่มากขึ้น สิ่งเหล่านี้ไม่ได้พัฒนาเพียงความเร็ว แต่ค่อย ๆ สร้างประสบการณ์ ความมั่นใจ และความสามารถในการรับมือกับการแข่งขันระดับโลก

สิ่งที่ทบต้นจึงไม่ใช่เพียงแค่ Skill แต่รวมถึง Experience, Confidence, Resilience, Reputation และ Opportunity ที่ค่อย ๆ สะสมและส่งเสริมกัน เมื่อองค์ประกอบเหล่านี้เริ่มทำงานร่วมกัน นี่คือพลังของ Compounding ที่นำไปสู่การเติบโตที่ค่อย ๆ เร่งตัวขึ้น

แต่การทบต้นไม่ได้หมายความว่าเส้นทางจะดีขึ้นเรื่อย ๆ โดยไม่มีวันสะดุด

เมื่อพยายามมากขึ้น...ไม่ใช่คำตอบ

ปี 2022 บิววัย 16 ปี ทำลายสถิติประเทศไทยและคว้าสามเหรียญทอง SEA Games ก่อนเดินทางไป World U20 Championships ในรอบชิง 100 เมตร เขาวิ่ง 10.12 วินาที นักวิ่งที่ได้เหรียญทองแดงก็ถูกบันทึกที่ 10.12 วินาที แต่เมื่อตัดสินละเอียดถึงหนึ่งในพันวินาที บิวแพ้เพียง 0.001 วินาที และจบอันดับ 4

ปีต่อมา ใน SEA Games 2023 เขาบาดเจ็บระหว่างแข่ง 200 เมตรจนวิ่งไม่จบ แม้หลังจากนั้นบิวจะกลับมาคว้าเหรียญเงิน Asian Games ผ่านเข้ารอบ semifinal Olympic และได้เหรียญเงิน World U20 แต่เวลาของเขากลับเหมือนติดหล่มอยู่บริเวณ 10.0–10.1 วินาที

จุดนี้ทำให้เรื่องของบิวไม่ใช่เรื่อง “อย่ายอมแพ้” แบบตรงไปตรงมา เพราะคำตอบไม่ใช่การซ้อมแบบเดิมให้หนักขึ้น แต่คือการยอมรับว่า วิธีที่พาเรามาถึงจุดนี้ อาจไม่ใช่วิธีที่จะพาเราไปถึงจุดต่อไป

เมื่อทำงานกับโค้ชเจนทรี แบรดลีย์ หรือ “โค้ชจี” การฝึกจึงถูกปรับใหม่ โดยเฉพาะจุดอ่อนเรื่องการออกตัว ตั้งแต่ท่าทาง ระยะก้าว การออกแรง ไปจนถึงเวทเทรนนิ่ง นี่คือการแตกต่างระหว่างความพยายามอย่างต่อเนื่อง (Persistence) กับการเรียนรู้และปรับตัว (Adaptation) ความพยายามมีค่า แต่ความล้มเหลวที่ดีไม่ได้บอกเราเพียงว่า “พยายามให้มากขึ้น” บางครั้งมันกำลังบอกว่า “ต้องเรียนรู้และเปลี่ยนวิธี”

เนเน่เรียนรู้ในอีกแบบหนึ่ง การเล่นในตลาดต่างจากการซ้อมอยู่คนเดียว คนเดินตลาดไม่ได้ตั้งใจมาดูเธอ บางคนกินข้าว บางคนคุยกัน บางคนเดินผ่านไปโดยไม่สนใจ เธอจึงต้องเรียนรู้จากเวทีจริงว่าจะทำอะไรให้คนหยุดฟัง เล่นผิดแล้วไปต่ออย่างไร และสื่อสารกับคนดูอย่างไร นี่คือการ Learning by Doing เพราะบางอย่างเรียนรู้ได้จากการลงมือทำจริงเท่านั้น

เส้นทางของทั้งสองคนจึงไม่ได้เกิดจากการทำสิ่งเดิมให้นานพอ แต่เกิดจากการลงมือทำ รับฟังสิ่งที่ผลลัพธ์กำลังบอกเรา แล้วนำมากลับไปพัฒนาตัวเอง เพราะการเติบโตบางครั้งต้องเรียนรู้และเปลี่ยนวิธี และบางอย่างต้องลงมือทำจริง จึงจะได้เรียนรู้

เก่งอย่างเดียวไม่พอ ถ้าไม่มีใครเห็น

สำหรับเนเน่ การเก่งขึ้นยังไม่ใช่คำตอบทั้งหมด เพราะไม่ว่าเธอจะพัฒนาไปไกลแค่ไหน ความสามารถนั้นก็สร้างโอกาสได้จำกัด ถ้ายังไม่มีใครมองเห็น

ก่อน AGT เธอเล่นตามตลาด ลงแข่งขัน สร้างผลงานบนโลกออนไลน์ และเคยได้รองชนะเลิศการแข่งขันกีตาร์ สิ่งเหล่านี้ไม่ได้เพียงสร้างประสบการณ์ แต่ยังเป็น Signal ที่ทำให้คนอื่นเห็นว่าเธอทำอะไรได้ ในทางเศรษฐศาสตร์ นี่คือการลดปัญหา Information Asymmetry เพราะเรารู้ความสามารถของตัวเอง แต่คนอื่นไม่รู้เท่าๆกับเรา ผลงาน การแข่งขัน และ Track Record จึงเป็นหลักฐานที่ช่วยให้ ความสามารถซึ่งมองไม่เห็นจากภายนอกถูกค้นพบ

AGT จึงไม่ใช่จุดที่เนเน่เริ่มสร้าง Signal แต่เป็นเวทีที่ ขยาย Signal ที่เธอสะสมมานานให้คนจำนวนมากได้เห็นพร้อมกัน และช่วงเวลาที่ Mel B กด Golden Buzzer หลังการแสดง Black Hole Sun อธิบายพลังของ Signaling ได้ชัดที่สุด ในวินาทีนั้น เนเน่ไม่ได้เล่นกีตาร์เก่งขึ้นเลย สิ่งที่เปลี่ยนคือ คนทั้งโลกได้เห็น Human Capital ที่เธอสะสมมานานหลายปี

Human Capital สร้างความสามารถ ส่วน Signal ทำให้ความสามารถนั้นถูกค้นพบและเปลี่ยนเป็นโอกาส

ยังเปิดประตูมากเท่าไร โอกาสยิ่งมากขึ้น

แต่การมี Signal ไม่ได้หมายความว่าทุกประตูจะเปิด เนเน่เองก็ไม่ได้ไปถึง AGT ตั้งแต่ความพยายามครั้งแรก ความสามารถเดียวกันอาจถูกมองข้ามในวันหนึ่ง แต่ถูกค้นพบในอีกวันหนึ่ง เพราะเราเลือกไม่ได้ว่าใครจะเห็นเราเมื่อไร หรือในจังหวะไหน

ตรงนี้คือพื้นที่ของ Luck เพราะแม้เราจะสร้าง Signal ได้ แต่เราเลือกไม่ได้ว่าใครจะเห็นมัน ประตูบานไหนจะเปิด หรือจังหวะที่ใช้จะมาถึงเมื่อไร สิ่งที่เราทำได้คือเพิ่มจำนวนครั้งที่ความสามารถของเราอาจถูกค้นพบ เราอาจควบคุมไม่ได้ว่าครั้งไหนจะกลายเป็นโอกาส แต่เราสามารถเพิ่มจำนวนครั้งที่ตัวเองได้เข้าไปอยู่ในเกม

การลองหลายครั้งจึงไม่ได้รับประกันความสำเร็จ แต่มันเปลี่ยนคำถามจาก “ทำอย่างไรจึงจะสำเร็จแน่นอน” มาเป็นคำถามที่ตรงกับโลกจริงมากขึ้นว่า “เราทำอะไรได้บ้าง เพื่อเพิ่มโอกาสที่จะสำเร็จ?”

ความสำเร็จไม่ใช่สูตร แต่คือความน่าจะเป็น

เมื่อเรารู้ตอนจบแล้ว เรามักย้อนกลับไปเล่าเรื่องของผู้ชนะจนทุกอย่างดูเหมือนเป็นเหตุเป็นผล เนเน่ฝึกหนักจึงได้แชมป์ AGT บิวซ้อมหนักจึงก้าวข้ามกำแพง 10 และ 20 วินาที แต่มีเด็กอีกมากที่ฝึกดนตรีอย่างหนัก และนักกีฬาอีกมากที่ทุ่มเทไม่แพ้กัน แต่ไม่ได้ยืนอยู่บนเวทีเดียวกับทั้งสองคน หากเรามองเฉพาะผู้ชนะแล้วสรุปว่าสิ่งที่เขาทำคือ “สูตรสำเร็จ” เรากำลังติดกับดักของ Survivorship Bias

ดังนั้น Success $\neq$ Hard Work อย่างน้อยก็ไม่ใช่ Hard Work เพียงอย่างเดียว ความสำเร็จเกิดจากทั้งสิ่งที่เราสร้างได้ และสิ่งที่เราควบคุมไม่ได้ สิ่งที่เราทำได้จึงไม่ใช่การกำหนด Outcome แต่คือการ ค่อย ๆ เปลี่ยน Probability ของมันให้เข้าข้างเรามากขึ้น เมื่อมองแบบนี้ 9.90 และ 19.88 ของบิว หรือ Golden Buzzer และแชมป์ AGT ของเนเน่ ไม่ได้ถูกสร้างขึ้นในวันนั้น แต่เป็นวันที่ สิ่งที่เหมาะสมมาตลอดหลายปีปรากฏออกมาให้เราเห็น

เนเน่ไม่สามารถรู้ตอนอายุ 7 ขวบว่า กитарที่ได้มาเพราะคลาสอื่นเต็มจะพาเธอไปถึง AGT บิวไม่สามารถรู้ตอนวิ่งเล่นกับเพื่อนว่า วันหนึ่งเขาจะก้าวข้ามกำแพงความเร็วที่ไม่เคยมีนักวิ่งไทยคนใดทำได้ ไม่มีใครรู้ตอนเริ่มต้นว่า “จุดเล็ก ๆ” จุดไหนจะกลายเป็นจุดสำคัญที่สุดของชีวิต

สิ่งสำคัญจึงอาจไม่ใช่การมองเห็นปลายทาง แต่คือการยังเชื่อในสิ่งที่กำลังสร้าง ในวันที่ปลายทางนั้นยังมองไม่เห็น หลังจบเอเชียนเกมส์ บิวเขียนไว้ว่า “ขอบคุณที่ไม่เคยหมดความเชื่อมั่นในตัวเองครับ จะไม่มีใครเชื่อคุณจนกว่าคุณจะทำมันสำเร็จ” ความเชื่อไม่ได้รับประกันความสำเร็จ แต่มันทำให้เรายังฝึก เรียนรู้ ปรับตัว และอยู่ในเกมต่อไป แม้ในวันที่ยังไม่มีอะไรรับประกันว่าปลายทางจะเป็นอย่างไร

หากมองในอีกกรอบหนึ่ง สิ่งทั้งเนเน่และบิวทำมาตลอดก็สอดคล้องกับหลัก อิทธิบาท 4 อย่างพอดี ฉันทะ (Passion) ทำให้เราอยากเริ่มและอยากทำให้ดี วิริยะ (Persistence) ทำให้เรายังเดินต่อเมื่อผลลัพธ์ยังไม่มา จิตตะ (Focus) ทำให้เราใส่ใจกับสิ่งที่กำลังทำ และ วิมังสา (Reflection & Adaptation) ทำให้เรากลับมาพิจารณาว่าอะไรได้ผล อะไรต้องปรับ และควรเดินต่ออย่างไร

อิทธิบาท 4 ไม่ได้ทำให้ความไม่แน่นอนหายไป และไม่ได้รับประกันว่าจะสำเร็จ แต่มันช่วยให้เราทำสิ่งที่ควบคุมได้ให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ และบางที นั่นคือสิ่งสำคัญที่สุดที่เราทำได้ในโลกที่ควบคุมไม่ได้ทั้งหมด เชื่อในตัวเองมากพอที่จะอยู่ในเกม และค่อย ๆ ทำให้โอกาสเข้าข้างเรามากขึ้น

เราอาจสร้างความสำเร็จโดยตรงไม่ได้ แต่เราสามารถสร้างตัวเอง ให้มีโอกาสประสบความสำเร็จมากขึ้นได้

** บทความนี้เป็นความคิดเห็นส่วนบุคคล จึงไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับความเห็นของหน่วยงานที่ผู้เขียนสังกัด**